

Tarih çok sayıda ve bir bölümü de birbirine ters olaylarla doludur. Buradan hareketle tarihte yepyeni bir olay olmaz bile denilebilir. Yeni gibi görünen her olayla eski bir olay arasında bağlantı kurulabilir. Bunu eskinin tekrarı anlamında söylemiyorum, yeniyi daha boyutlu kavrayabilmek anlamında belirtiyorum.

Önemli bir tarihsel örnekle açıklayayım...

Peleponez savaşı M.Ö. 431-404 yılları arasında kent devletleri olan Atina ile Isparta arasında yaşanır. Bu savaşın tarihsel önemi sadece bu alandaki -şimdiki Yunanistan- kent devletlerinin dağılmasına yol açması değildir. Bu savaş tarihin ayrıntılarıyla bilinen en eski savaştır. Heredot ile birlikte tarih yazımının kurucusu sayılan Thukydides **Peleponez Savaşı** adlı yapıtında bu savaşı ayrıntılı olarak anlatır. Savaşın anlatılması sadece muharebeleri içermez. Atina ve Sparta'dan hangi devlet yöneticisi ne söylemiştir, bazı ordu komutanlarının görüşleri nedir, halk toplantılarında hangi gerekçelerle ne kararlar alınmıştır? Bunların tümünü aktarır...

Thukydides sadece tarihçi değil felsefeci olarak da bilinir. Platon ve Aristo'dan sonra politik felsefenin kurucuları arasındadır. Tarihi anlatmakla yetinmemiş, tarih hakkında düşünmüştür.

Peleponez savaşın gerçek nedenini görünürde olanda değil, gizli olanda arar.

Atina denizde güçlü iken Sparta karada güçlüdür. Atina başka kent yönetimleriyle deniz ittifakı kurar. Bu ittifak Sparta'ya karşı kurulmamıştır ve zaten iki şehir devleti arasında yıllardan beri süren barış vardır.

Sparta kendisini en büyük güç olarak görmektedir ve şehir yönetimi "en güçlü biziz" anlayışını sürdürmek anlayışıyla şekillenmiştir.

Atina'nın güçlenmesi Sparta'yı rahatsız eder. Atina kendisi için tehdit değildir ama bu güçlenme sürerse Sparta şehir devletleri arasında gerileyecek, giderek önemsizleşecektir.

Bunu engellemek için değişik gerekçeler ileri sürerek savaş çıkarır.

Burada savaşın amacı fetih değil, güçsüzleşmeyi engellemektir.

Pelepones Savaşı kitabı yazılmasının üzerinden neredeyse 2500 yıl geçmesine karşın hemen her ülkede askeri okullarda ders kitabıdır. Kitaptaki en önemli belirleme savaşın gerçek nedeniyle ilgilidir: fetih ya da kendini işgal tehdidi altında hissetmek değil, düşüş ve önemsizleşme korkusu yaşamak, bunu engellemek için savaş açmaktır.

Nurcan Baysal ile Gazete Duvar'ın Kitap Eki'nde yeni yayımlanan kitabıyla ilgili söyleşiyi okudum. Baysal "**O Sesler**" kitabında Diyarbakır ve çevresinde yaşanan ablukayı anlatıyor. Söyleşinin bir yerinde, "Ne olduğunu anlamadığını" belirtiyor. Çünkü hendekler daha önce de varmış. Bazıları ikna edilerek kapatılıyormuş, bazıları da öylece duruyormuş. Ardından biliyoruz müthiş bir saldırı geliyor. Büyük yıkım gerçekleşiyor, insanlar öldürülüyor, kimisi yakılıyor.

Ülkenin bir yerinde özyönetim ilan ettiğiniz zaman, bunun adı ikili iktidar demektir, saldırıyı üzerinize çekersiniz. Özyönetim ilanı diyelim İzmir'de olsaydı da yoğun saldırıyla karşılaşır. Bir yanda özyönetimin iktidar organları bulunacak, diğer tarafta devletinkiler bulunacak... Politik bilimde buna ikili iktidar deniliyor ve birlikte yaşamaları da genellikle uzun sürmüyor.

Baysal'ın belirttiğine göre hendekler yeni değil ama birdenbire önem kazanıyorlar ve ardından da birkaç ay süren büyük saldırı geliyor.

Saldırı ve kuşatma olmasa hendekler muhtemelen hiç de bu kadar önemli olmayacaktı. İkili iktidarın mevcut koşullarda yaşama şansı yoktu ve kazanlar da bunu bir süre sonra herhalde görecekti.

Saldırının belki de en önemli nedeni Erdoğan ve AKP'nin düşme, güçsüzleşme korkusudur. Bu korku tıpkı Peleponnez Savaşı'nda olduğu gibi açıkça belirtilmez –tersi tutum zayıflığı kabul etmek anlamına gelir- başka gerekçelerle savaşa girilir. Rüşeym halindeki ikili iktidar uzun ve yoğun saldırı gerektirmiyordu ama asıl neden bu değildi.

Bu saldırı hendeklerin bulunduğu yerde kalmayacak ve özellikle HDP'ye de yönelecekti.

Aralarında 2500 yıl bulunan iki olay birbirinden çok farklı olmakla birlikte analoji kurmak mümkündür: belirleyici neden geri plandadır, gizlidir ve zayıflama sürecini bertaraf etmeye yöneliktir.

Konuyla ilgili yapılan çok sayıda yorumdan bir tanesi şöyleydi: Rojava'nın yükselme dönemi idi. PKK, dikkati Rojava'dan uzaklaştırabilmek için hendek politikasını öne çıkardı. Bu konuda bir başka hesap da Türkiye'nin askeri gücünü bölmektir.

Böyle bir analiz 1980'li yıllarda geçerli olabilirdi ama 2000 sonrasında hiç geçerli değildir. Türkiye 1995'te İsrail ile yaptığı anlaşmayla silahlı kuvvetlerde modernleşmeye yöneldi. Somut olarak bu modernleşme özellikle havada ve karada elektronik cihazların savaş araçlarında kullanılabilmesi anlamına geliyordu. 2000'li yılların başlarında Türkiye, bir deyimle “2,5 düşmanla” (Suriye-Yunanistan ve PKK) aynı anda savaşabilecek duruma geldi.

Türkiye Abdullah Öcalan'ın Suriye'de olduğunu yıllardan beri biliyordu ama ancak bu güce ulaştığına inandıktan sonra, 1990'lı yılların sonlarında Suriye'yi açıkça tehdit edecekti.

Erdoğan ve AKP konumlarını güçlendirmek için, güçsüzleşme korkusunu ortadan kaldırabilmek için pekala yeni harekatlara girişebilirler. Irak ve Suriye'de çok sayıda askeri birlik bulunuyor zaten ve yeni bir harekat için gerçek gerekçe geri planda kalacak, “ülke güvenliği” öne sürülecektir.

Olur veya olmaz ama olabileceğini düşünmek gerekir...

